

Sygn. akt VIII U 1760/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Patrycja Bogacińska-Piątek
Protokolant:	Mirosława Wandachowicz

po rozpoznaniu w dniu 9 marca 2017 r. w Gliwicach

sprawy H. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania H. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

z dnia 28 sierpnia 2016 r. **nr** (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, iż przyznaje ubezpieczonemu prawo do emerytury górniczej od 1 lipca 2016 roku.

(-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek

Sygn. akt VIII U 1760/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22 sierpnia 2016r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił ubezpieczonemu H. K. prawa do emerytury górniczej na podstawie art. 50a ustawy emerytalno – rentowej. W uzasadnieniu decyzji ZUS wskazał, iż podtrzymuje swoje stanowisko wyrażone w decyzji odmownej z dnia 27 maja 2015r., ponieważ stan prawny nie zmienił się na korzyść ubezpieczonego.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony wniósł o jej zmianę. Ubezpieczony domagał się również przeliczenia świadczenia z uwagi na przepracowanie powyżej 30 miesięcy po przyznaniu świadczenia.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko. ZUS wskazał, iż prawomocną decyzją z dnia 27 maja 2015r., od której ubezpieczony nie wniósł odwołania, odmówiono ubezpieczonemu prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy emerytalnej oraz emerytury górniczej na podstawie art. 50a ust. 2 ustawy emerytalnej, argumentując że ubezpieczony pobiera już emeryturę górniczą na podstawie art. 48 w zw. z art. 49 ustawy emerytalnej, wobec czego nie przysługuje

prawo do kolejnej emerytury górniczej. ZUS powołał się na art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej wskazując, że ubezpieczony po uprawomocnieniu się decyzji z dnia 27 maja 2015r. nie przedłożył żadnych nowych dowodów ani nie ujawnił okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na przyznanie świadczenia. Nadto ZUS wskazywał, iż przeliczenie świadczenia na podstawie art. 53 ust. 4 ustawy jest możliwe jedynie w przypadku ustalenia prawa do nowego świadczenia i nie stanowi samoistnej podstawy przeliczenia świadczenia.

Sąd Okręgowy w Gliwicach ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony H. K. urodził się w dniu (...)

Decyzją (...) Oddział C. z dnia 21 października 2008r. ubezpieczonemu przyznano z dniem 15 października 2008r. tj. od daty ustania zatrudnienia prawo do emerytury górniczej na podstawie art. 48 w zw. z art. 49 ustawy emerytalno – rentowej.

W treści decyzji ZUS zaliczył ubezpieczonemu 24 lata i 4 miesiące okresów składkowych i 10 miesięcy okresów nieskładkowych.

Do 288 miesięcy pracy górniczej zastosowano przelicznik 1,8, zaś do 4 miesięcy pracy górniczej zastosowano przelicznik 1,5.

Kolejnymi decyzjami ZUS dokonywał waloryzacji świadczenia oraz przeliczenia jego wysokości z uwagi na doliczanie stażu pracy.

Decyzją z dnia 27 maja 2015r., (...) Oddział w C., odmówił ubezpieczonemu prawa do:

- wcześniejszej emerytury na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy emerytalnej z uwagi na brak wymaganego wieku oraz 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych na dzień 1 stycznia 1999r.

- emerytury górniczej na podstawie art. 50a ust. 2 ustawy emerytalnej, argumentując że ubezpieczony pobiera już emeryturę górniczą na podstawie art. 48 w zw. z art. 49 ustawy emerytalnej, wobec czego nie przysługuje prawo do kolejnej emerytury górniczej.

Ubezpieczony nie wniósł odwołania od decyzji z dnia 27 maja 2015r.

W dniu 27 lipca 2016r. ubezpieczony złożył w organie rentowym nowy wniosek o prawo do emerytury.

W piśmie z dnia 26 lipca 2016r. wniósł o przeliczenie świadczenia w związku z osiągnięciem wieku 50 lat i przepracowaniem 30 miesięcy.

Zaskarżoną decyzją z dnia 22 sierpnia 2016r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury górniczej na podstawie art. 50a ustawy emerytalno – rentowej. W uzasadnieniu decyzji ZUS wskazał, iż podtrzymuje swoje stanowisko wyrażone w decyzji odmownej z dnia 27 maja 2015r., ponieważ stan prawny nie zmienił się na korzyść ubezpieczonego.

Ustalono, iż ubezpieczony posiada 24 lata, 10 miesięcy i 12 dni pracy górniczej wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a ponadto 6.266 dniówek zaliczanych w wymiarze półtorakrotnym (art. 50d ustawy).

Sąd ustalił, że po uzyskaniu prawa do emerytury górniczej w październiku 2008r. ubezpieczony nie wykonywał pracy górniczej.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie akt organu rentowego oraz pisma (...) Sp. z o.o. z 25 stycznia 2017r. (k.13). Zgromadzona dokumentacja jest kompletna i została sporządzona w sposób rzetelny, a jej wiarygodność nie budzi wątpliwości. Nadto okoliczności faktyczne nie były sporne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie.

H. K. w dniu 27 lipca 2016r. złożył wniosek o prawo do emerytury górniczej na podstawie art. 50a ust.2 ustawy emerytalno – rentowej w miejsce dotychczas pobieranej emerytury górniczej.

Zaskarżoną decyzją ZUS odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury górniczej w oparciu o inną podstawę prawną niż dotychczas pobierane świadczenie. ZUS podtrzymał prawomocną decyzję odmowną z dnia 27 maja 2015r.

Przedmiotem niniejszego postępowania jest więc prawo ubezpieczonego do kolejnej emerytury tj. emerytury górniczej przyznanej na innej podstawie prawnej niż uprzednio przyznane mu świadczenie.

Stan faktyczny w przedmiotowej sprawie jest bezsporny. Przedmiotem sporu jest natomiast interpretacja przepisów ustawy emerytalno – rentowej.

Przesłanki nabycia prawa do emerytury górniczej określa ustawa z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2016r., poz. 887 ze zm.).

Trzeba jednak zwrócić uwagę, iż przepisy dotyczące emerytur górniczych zostały zmienione ustawą z dnia 27 lipca 2005r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2005r. Nr 167, poz. 1397) – z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2007r. – w ten sposób, że uchylono między innymi art. 34, 48 i 49, zaś regulacje odnośnie prawa do emerytury górniczej zawarto w Rozdziale 3a, tj. w art. 50a-50e. Ostatecznie możliwość nabycia prawa do emerytury górniczej na podstawie art. 34, 48 i ustawy przedłużono do 31 grudnia 1998r. (art. 3 ustawy z dnia 7 września 2007r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 191, poz. 1369).

Ubezpieczony nabył prawo do emerytury górniczej na podstawie przepisów w brzmieniu poprzednio obowiązującym, na podstawie tzw. „starych przepisów” tj. art. 48 w zw. z art. 49 ustawy emerytalno – rentowej.

Zgodnie z treścią art. 48 ust. 1 prawo do górniczej emerytury, bez względu na wiek i zajmowane stanowisko, przysługiwało pracownikom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r., a przed dniem 1 stycznia 1969r., którzy pracę górniczą wykonywali pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez okres wynoszący co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 i z zastrzeżeniem art. 49.

Obecnie ubezpieczony zgłosił wniosek o prawo do „nowej” emerytury górniczej w wieku 50 lat tj. w oparciu o nową podstawę prawną a zatem w stosunku do niego należało stosować przepisy znowelizowane z dniem 1 stycznia 2007r. tj. art. 50a i następane ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Według treści art. 50a ust 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prawo do emerytury górniczej, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) ukończył 55 lat życia;
- 2) ma okres pracy górniczej, wynoszący łącznie z okresami pracy równorzędnej co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, w tym co najmniej 10 lat pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ust.1
- 3) nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego albo złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Zgodnie zaś z ust. 2 wiek emerytalny wymagany od pracowników: kobiet mających co najmniej 20 lat, a mężczyzn co najmniej 25 lat pracy górniczej i równorzędnej, w tym co najmniej 15 lat pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ust. 1, wynosi 50 lat.

Natomiast odpowiednikiem uchylonego art. 48 ustawy emerytalno – rentowej jest obecnie art. 50e ust. 1 ustawy, zgodnie z którym prawo do górniczej emerytury, bez względu na wiek i zajmowane stanowisko, przysługuje pracownikom, którzy pracę górniczą wykonywali pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez okres wynoszący co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem ust. 2.

Organ rentowy stanął na stanowisku, że prawo do emerytury górniczej można uzyskać tylko jeden raz, a zatem osoby, które po raz pierwszy wystąpią do ZUS z wnioskiem o emeryturę górniczą, mogą uzyskać uprawnienie do tej emerytury albo na podstawie art. 50e albo na podstawie art. 50a omawianej ustawy jeśli spełnią warunki wskazane w tych przepisach. Natomiast nie ma możliwości ponownego ustalenia prawa do emerytury górniczej na podstawie art. 50a albo 50e ustawy, w sytuacji gdy wnioskodawca pobiera już emeryturę górniczą przyznaną w oparciu o jeden z tych przepisów.

Sąd orzekający w niniejszej sprawie nie podziela stanowiska organu rentowego.

W uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 5 marca 2013r. sygn. akt III AUa 1117/12, wskazano, że przewidziana w art. 50a ustawy emerytalnej górnicza emerytura, której nabycie ustawodawca wiąże z osiągnięciem stosownego wieku, uzależnionego od określonego okresu pracy górniczej przewidzianej w art. 50c ust. 1 ustawy emerytalnej – pomimo, iż warunki do jej uzyskania określono w dwóch odrębnych ustępach tego przepisu, faktycznie stanowi rodzajowo tożsame świadczenie. Analizowane przez Sąd Apelacyjny przesłanki nabycia emerytury górniczej odnosiły się do dwóch ustępów tego samego przepisu tj. art. 50a ust. 1 i 2 ustawy emerytalno – rentowej. Tym samym Sąd Apelacyjny w Katowicach wskazał, iż emerytura górnicza przewidziana na podstawie art. 50a ust. 1 jest świadczeniem tożsamym rodzajowo z emeryturą górniczą przewidzianą w art. 50a ust. 2, oba te przepisy regulują bowiem nabycie prawa do emerytury górniczej po ukończeniu wymaganego wieku tj. 55 i 50 lat życia. W tym samym uzasadnieniu Sąd Apelacyjny w Katowicach wskazał, że ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – wśród rodzajów emerytur górniczych rozróżnia emeryturę górniczą bez względu na wiek i zajmowane stanowisko w przypadku wykonywania pracy górniczej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, przez co najmniej 25 lat przyznawaną na podstawie jej art. 50e ust. 1 oraz przewidzianą w art. 50a emeryturę górniczą w obniżonym wieku 55 lub 50 lat przy 10 lub 15-letnim okresie pracy górniczej określonej w art. 50c ust. 1 w ogólnym okresie ubezpieczenia górnika (20/25 lat).

W ocenie sądu orzekającego są to zatem dwa różne świadczenia.

Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2014r. sygn. I UK 169/14 (LEX nr 1642866), iż obecny art. 50e ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, będący odpowiednikiem dawnego art. 48 tej ustawy, statuuje własny, odrębny od art. 50a układ warunkujący nabycie uprawnień do emerytury górniczej, rezygnując z przesłanki wieku emerytalnego na rzecz dłuższego, bo 25-letniego stażu kwalifikowanej pracy górniczej. Takie stanowisko zajął również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 1 kwietnia 2014r., I UK 366/13 (LEX nr 1455428).

Przepisy te różnią się zatem w zakresie koniecznych przesłanek zarówno okresami wymaganej pracy górniczej: art. 50a ust. 1 i 2 ustawy wymaga legitymowania się odpowiednio okresem 20 i 25 pracy górniczej i równorzędnej, w tym okresem odpowiednio 10 i 15 lat pracy górniczej określonej w art. 50c ust. 1, art. 50e ust. 1 wymaga wykazania 25 lat pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (z uwzględnieniem ust. 2), jak też różnią się co do przesłanki osiągnięcia wymaganego wieku w art. 50a ust. 1 i 2 i jej braku w art. 50e ust. 1.

Okoliczności faktyczne sprawy nie były sporne. Ubezpieczony posiada wymagany w art. 50a ust. 2 okres pracy górniczej, osiągnął również wiek 50 lat, co w ocenie Sądu należy uznać za spełnienie przesłanek z art. 50a ust. 2 ustawy, a zatem spełnił przesłanki przepisu, który w sposób odrębny statuuje nabycie prawa do emerytury górniczej od art. 48 (odpowiednik obecnego art. 50e ust.1), na podstawie którego ubezpieczony nabył uprzednio emeryturę górniczą.

Spełnieniu tych przesłanek nie stoi na przeszkodzie fakt, że od czasu nabycia uprawnień do emerytury górniczej w 2008r. odwołujący nie wykonywał pracy górniczej.

Mając powyższe na uwadze należało uznać, że ubezpieczony spełnia przesłanki do przyznania mu prawa do emerytury górniczej w oparciu o inną podstawę prawną niż dotychczas przyznane świadczenie.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS powołał się na treść art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej wskazując, że ubezpieczony po uprawomocnieniu się decyzji z dnia 27 maja 2015r. nie przedłożył żadnych nowych dowodów ani nie ujawnił okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na przyznanie świadczenia.

Zgodnie z art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

Sąd wskazuje, że w postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych decyzja organu rentowego nie ma przymiotu powagi rzeczy osądzonej. „Zasadą rządzącą stosunkami ubezpieczenia społecznego jest możliwość wzruszenia ustaleń stanowiących podstawę prawomocnych orzeczeń (art. 114 ustawy z 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych), także przez wydanie nowej decyzji organu rentowego”(wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 2009r., I UK 180/09, LEX nr 602206).

Sąd zwraca uwagę, iż prawomocne decyzje ZUS w sprawach emerytur i rent mają charakter deklaratoryjny tzn. nie ustalają prawa do świadczeń a potwierdzają jego istnienie a zatem mogą zostać wzruszone. Prawomocna odmowa przyznania świadczenia (w tym wypadku emerytury) nie skutkuje tym, że prawo ubezpieczonego do tego świadczenia wygasło. Ubezpieczony jest dysponentem tego prawa i wniosek o przyznanie świadczenia może złożyć w każdym czasie.

W wyroku z dnia 29 listopada 2016r. II UK 416/15 (LEX nr 2186572) Sąd Najwyższy wskazał, iż skoro decyzje organu rentowego sprowadzają się - zasadniczo - do deklaratoryjnego potwierdzenia uprawnień przysługujących ubezpieczonym z mocy prawa, to przepisy odnoszące się do trwałości i wzruszalności decyzji organu rentowego nie mogą być interpretowane i stosowane w taki sposób, który prowadziłby do trwałego pozbawienia osób ubezpieczonych uprawnień przysługujących im ex lege. Deklaratoryjny charakter decyzji organu rentowego potwierdzających przysługiwanie ubezpieczonemu prawa do określonego świadczenia rzutuje szczególnie na ograniczenie ostateczności decyzji organu rentowego odmawiających prawa do świadczenia, ponieważ stabilność negatywnego rozstrzygnięcia o prawach jednostki nie jest w tym przypadku wartością, która mogłaby przeważać nad rzeczywistą realizacją konstytucyjnego i ustawowego prawa do zabezpieczenia społecznego. Sąd Najwyższy wskazywał, iż funkcję usuwania z obrotu prawnego wadliwych decyzji organu rentowego stanowi art. 114 u.e.r.f.u.s. Jeśli niekwestionowanym celem tego przepisu jest podważenie obiektywnie wadliwej decyzji organu rentowego, to zakres jego zastosowania nie może ograniczać się tylko do tych przypadków, gdy organ rentowy wydał obiektywnie wadliwą decyzję na korzyść zainteresowanej osoby (która potwierdziła deklaratoryjnie prawo do emerytury mimo niespełnienia przez nią przesłanek nabycia tego prawa). Przepis ten tym bardziej powinien znajdować zastosowanie do eliminacji z obrotu takich wadliwych decyzji organu rentowego, które w wyniku błędnej (ze strony organu rentowego) wykładni przepisów prawa lub błędnego zastosowania przepisów prawa do prawidłowo ustalonego stanu faktycznego, doprowadziły do pozbawienia jednostki możliwości faktycznego korzystania z przysługujących jej z mocy samego prawa świadczeń emerytalnych. Znaczenie zawartego w art. 114 u.e.r.f.u.s. "okoliczności" występuje w dwóch znaczeniach: 1) okoliczności faktycznych oraz 2) okoliczności sprawy. W tym drugim znaczeniu chodzi o ogół wymagań formalnych i materialnoprawnych związanych z ustalaniem decyzją rentową prawa do świadczeń emerytalno-rentowych.

Mając wszystkie powyższe względy na uwadze – na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. – Sąd zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury górniczej poczynając od 1 lipca 2016r. tj. od miesiąca złożenia wniosku.

Sąd zwraca uwagę, iż przedmiotem zaskarżonej decyzji jest prawo ubezpieczonego do kolejnej emerytury górniczej. Sąd natomiast związany jest treścią zaskarżonej decyzji i nie może orzekać o kwestiach, których decyzja będąca przedmiotem zaskarżenia nie obejmuje. Dlatego nie jest przedmiotem rozpoznania Sądu w sprawie niniejszej prawo ubezpieczonego do przeliczenia świadczenia w oparciu o art.53 ust. 4 ustawy.

(-) SSO Patrycja Bogacińska – Piątek